

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 123897 20 Рев
Бања Лука, 12.11.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Д.Т. из Б.Л., кога заступа Љ.С., адвокат из Б.Л., против туженог З.з.и. а.д. Б.Л., кога заступа С.Р., адвокат из Б.Л., ради остваривања права несагласног акционара, вриједност спора 1.718.292,00 КМ, одлучујући о ревизијама туженог и умјешача на страни туженог - Град Б.Л., кога заступа Правобранилаштво Републике Српске, против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 123897 19 Пж од 15.6.2020. године, на сједници одржаној 12.11.2021. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Ревизије се усвајају, пресуда Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 123897 19 Пж од 15.6.2020. године укида и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 123897 17 Пс од 21.8.2019. године, која је исправљена рјешењем истог суда број 57 0 Пс 123897 17 Пс од 9.10.2019. године, утврђено је да је ништав закључак в.д. генералног директора туженог број ... од 24.07.2017. године, којим је одбијен захтјев тужитеља, за остваривање права несагласног акционара због повреде одредби члана 17. и 18. Закона о измјенама и допунама Закона о привредним друштвима Републике Српске; обавезан је тужени да тужитељу као несагласном акционару исплати пуну вриједност 286.382 акција које му припадају по књиговодственој вриједности на дан одржавања скупштине друштва 29.05.2017. године, које вриједносно исказане износе 1.345.995,40 КМ, са законском затезном каматом од 30.7.2017. године до исплате; и да тужитељу накнади трошкове поступка у износу од 36.192,30 КМ, са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, а одбијен је захтјев тужитеља за главно потраживање преко досуђеног износа, за плаћање камате за период од 24.7. 2017. године до 29.07.2017. године и за накнаду трошкова поступка преко досуђеног износа.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 123897 19 Пж од 15.6.2020. године, жалбе туженог и умјешача на страни туженог су дјелимично усвојене и првостепена пресуда у побијаном досуђујућем дијелу преиначена у дијелу одлуке о законској камати тако, што је иста досуђена на износ главног потраживања почев од дана доношења одлуке (умјесто од 30.7.2017. године) до исплате, а у преосталом дијелу и у одлуци о трошковима поступка жалбе су одбијене и првостепена пресуда потврђена, те је жалба туженог против рјешења о исправци пресуде

број 57 0 Пс 123897 17 Пс од 21.8.2019. године одбијена и то рјешење потврђено и одбијени су захтјеви парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужени ревизијом побија другостепену пресуду у дијелу којим је његова жалба одбијена и првостепена пресуда у досуђујућем дијелу потврђена и којим је жалба туженог одбијена и првостепено рјешење потврђено, због повреда одредаба парничног поступка, погрешне примјене материјалног права и прекорачења тужбеног захтјева учињеног од стране другостепеног суда и предлаже да се побијана пресуда преиначи у побијаном дијелу тако, да се тужбени захтјев одбије уз накнаду трошкова поступка или да се нижестепене пресуде укину и предмет врати надлежном суду на поновно суђење.

Умјешач на страни туженог ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи и захтјев тужитеља одбије или укине и предмет врати на поновно суђење.

Тужитељ у одговорима на ревизије туженог и умјешача на страни туженог предлаже, да се ревизије одбију и да се ревиденти обавежу да му накнаде трошкове састава одговора на ревизије у износу од по 4.387,50 КМ.

Ревизије су основане.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи да се утврди да је ништав закључак в.д. генералног директора туженог број ... од 24.7.2017. године, којим је одбијен захтјев тужитеља за остваривање права на откуп акција и исплату, као несагласном акционару, тржишне вриједности његових акција (286.382) у укупном износу од 1.718.292,00 КМ, са припадајућом каматом и трошкове поступка.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да је В. а.д. Б.Л. 3.7.2017. године расписао Јавни позив, број ..., за достављање понуда ради куповине и закупа пословног простора у Б. Л.; да је управни одбор туженог сазвао сједницу скупштине акционара и да је као тачка дневног реда била и одлука о продаји дијела пословне зграде туженог (приземља и првог спрата), по цијени од 1.770.806,00 КМ, утврђеној на основу процјене вриједности цијелог пословног простора (подрума, приземља и четири спрата), извршене од стране Јавне установе Института ... Републике Српске, у износу од 4.724,016,00 КМ; да је на сједници скупштине акционара туженог одржаној 29.5.2017. године донесена одлука ..., о продаји дијела његове пословне зграде (просторија у приземљу и на првом спрату) и да скупштина акционара није одлучивала о давању у закуп просторија туженог; да је на истој сједници био присутан и тужитељ и да је на самој скупштини (усмено), а и у писменој форми, дана 29.5.2017. године, поднио захтјев за остваривање права несагласних акционара, којим је тражио да му се исплати вриједност његових 286.382 обичних акција са правом гласа по тржишној цијени од 6,00 КМ, а књиговодственој вриједности од 5,30 КМ, а и раније је (када је Управни одбор предложио скупштини акционара продају дијела пословне зграде), дана 20.3.2017. године, поднио захтјев Предсједнику скупштине акционарског друштва којим је, као несагласни акционар тражио откуп његових акција; да су тужени и В. а.д. Б.Л. закључили уговор број ОПУ ..., о купопродаји приземља и првог спрата, укупне површине од 723 м², по цијени од 1.770.806,00 КМ, а истог дана и уговор о закупу другог спрата пословне зграде, број ОПУ ..., којим је закупнина уговорена у мјесечном износу од 6.938,99 КМ, у коме је закупац

изразио интерес за куповину предмета закупа; да је захтјев тужитеља за откуп акција као несагласног акционара, закључком в.д. директора туженог број ... од 24.7.2017. године одбијен као неоснован; да се према процјени тржишне вриједности зграде туженог извршеној од стране ЈУ Института ... Републике Српске од 28.3.2017. године (у износу од 4.724.016,00 КМ), не ради о стицању и располагању имовином велике вриједности, јер предмет продаје не прелази 30 % од укупне вриједности имовине туженог; да према процјени, која је на захтјев туженог урађена од стране вјештака мр.инг.грађевине, Д.Д., вриједност објекта износи 6.800.000,00 КМ; да је вјештак грађевинске струке В.а Ћ. укупну вриједност објекта туженог, примјењеним методама процијенила (са земљиштем) у износу од 6.759.550,40 КМ, а по цијенама Управе, у износу од 7.685.337,20 КМ, док је упоредном и приносном методом, тржишну вриједност објекта (укључукући и земљиште), процијенила у износу од 6.659.670,57 КМ, а према подацима Управе, у износу од 5.389.342,83 КМ; да је вјештак економске струке С.С. (на основу налаза грађевинског вјештака) нашла, да проценат учешћа тржишне вриједности приземља, првог и другог спрата пословне зграде туженог, у односу на укупну књиговодствену вриједност имовине туженог, износи 35,72%, а према подацима Управе Републике Српске, 28,68%, те је извршила процјену вриједности некретнина „без припадајућег земљишта“; да је В. а.д. Б.Л. писменом од 12.7.2018. године обавијестило туженог, да раскида уговор о закупу дијела пословног простора, број ОПУ ... године, од 31.8.2017. године; и да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 8.9.2017. године.

Полазећи од утврђења да располагање туженог са имовином, по основу предметних уговора о продаји и уговора о закупу, као повезаних правних послова, закључених између туженог и Друштва В. а.д. Б.Л., има карактер располагања са имовином велике вриједности и да је тужитељ благовремено поднио захтјев за откуп акција, темељем одредбе члана 433. и 435. Закона о привредним друштвима („Службени гласник Републике Српске“, број 127/08 до 100/17, са каснијим измјенама и допунама објављеним у броју 82/19, даље: ЗПД), првостепени суд је закључио, да је основан основ спорног потраживања тужитеља. Пошто није било основа да висину накнаде утврди према тржишној цијени акција које котирају на берзи, јер није задовољен критериј трговања акцијама уназад 6 мјесеци, односно 3 мјесеца, будући да је последње трговање са акцијама туженог било у 2012. години, а није сачињена ни процијењена вриједност акција, суд је цијену акција утврдио према књиговодственој вриједности у износу од 4,70 КМ/по акцији, што за број акција тужитеља од 286.382, износи 1.345.995,40 КМ, који износ је досуђен тужитељу, са законском затезном каматом од 30.7.2017. године, као дан када је тужени пао у доцњу, а преко овог износа је захтјев одбио. Налазећи, да је доношење одлуке за исплату вриједности акција несагласном акционару у овлаштењима скупштине Друштва, а не директора и да скупштина друштва то овлаштење није пренијела на директора, првостепени суд је закључио да је побијани закључак туженог о одбијању захтјева тужитеља за остваривање права несагласног акционара, противан принудним прописима и да је као такав ништав.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, осим у дијелу одлуке о почетку тока законске затезне камате на досуђени износ главног потраживања, па је првостепену пресуду у том дијелу преиначио, као у изреци пресуде, а у осталом дијелу је жалбе туженог и умјешача на страни туженог одбио и првостепену пресуду у преосталом дијелу потврдио, те је жалбу туженог, изјављену против рјешења о исправци пресуде одбио и исто рјешење потврдио и захтјеве парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка је одбио.

Одлука другостепеног суда није у свему заснована на закону.

Према чињеничном утврђењу нижестепених судова, које сагласно одредби члана 240. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), не може бити предмет испитивања у овом ревизионом поступку, доношење одлуке скупштине акционара туженог од 29.5.2017. године о продаји дијела пословне зграде, на основу које је закључен уговор о купопродаји приземља и првог спрата зграде са понуђачем В. а.д. Б.Л., а истог дана и између истих уговорних страна и уговор о закупу другог спрата зграде – који је закључен без одлуке скупштина акционара, супротно ревизионим наводима туженог и умјешача на страни туженог, представља располагање имовином велике вриједности, које предвиђа одредба члана 433. став 1. и став 2. ЗПД. Стицање и располагање у смислу наведене одредбе, означава стицање или располагање било којим начином, укључујући, између осталог, и продају и закуп, о којим начинима располагања се овдје ради. С тим у вези, стоје наводи ревизије туженог да одлуку о закључивању послова стицања и располагања имовином велике вриједности доноси скупштина акционара и да иста није донесене у погледу закључења уговора о закупу. Међутим, нижестепени судови су правилно закључили да тај недостатак, не представља повреду наведене одредбе материјалног права, будући се овдје ради о повезаним преносима, који закључак прихвата и овај суд, с обзиром да наведена два уговора у свом бићу садрже елементе различитих уговора, сједињених у јединствену правну и економску цјелину.

Не могу се прихватити ревизиони наводи туженог да је првостепени суд прекорачио тужбени захтјев (а да другостепени суд то није санкционисао) тиме, што је тужбеним захтјевом тражена исплата акција према тржишној вриједности, а да је суд исту утврдио по књиговодственој вриједности, те да је изрека првостепене пресуде неразумљива и контрадикторна са образложењем, на коју повреду се указује и у ревизији умјешача на стани туженог. Тужитељ је захтјевом за остваривање права несагласног акционара тражио остваривање права на откуп акција, по књиговодственој вриједности (од 5,30 КМ/по акцији) и по тржишној вриједности (од 6,00 КМ/по акцији), како је поставио и тужбени захтјев (не наводећи те вриједности). Одлучујући о тако постављеном захтјеву нижестепени судови су закључили, да нису испуњене претпоставке из одредбе члана 436. ЗДП за утврђивање тржишне вриједности акција, а није сачињавана ни процијењена вриједност акција, па је вриједност акција досудио према књиговодственој вриједности, као мањој вриједности у односу на наведене двије вриједности, што је у оквиру постављеног тужбеног захтјева. Друга је ствар правилности и законитости те пресуде у погледу утврђене висине књиговодствене вриједности акција, са аспекта правилне примјене материјалног права, о чему ће у наставку бити говора.

С тим у вези, не стоји ни ревизиони приговор туженог, да је првостепени суд починио повреду одредбе члана 195. став 1. и 3. ЗПП, када је рјешењем о исправци, исправио штампарску грешку у погледу несагласности изреке, у којој је наведено да се ради о тржишној вриједности акција, са образложењем, гдје је наведено да се ради о тржишној вриједности акција, о чему побијана пресуда садржи ваљане разлоге засноване на предње наведеној законској одредби.

Правилно су нижестепени судови оцијенили налаз наведеног вјештака грађевинске струке В.Ћ., на начин прописан чланом 8. ЗПП, при чему су извели правилан закључак, да с обзиром на биланс стања код туженог на дан 31.12.2016. године који (имајући у виду да је независна ревизија дала позитивно мишљење на финансијски извјештај туженог -

сачињен на основу тих података, има карактер исправе), по којем вриједност грађевинских објеката туженог износи 7.773.642,00 КМ и на процјену истог вјештака, тржишне вриједности истих некретнина у износу од 6.659.670,57 КМ, те да је у приближном износу и процјена која је извршена од стране Д.Д., што све упућује на закључак, да тржишна вриједност некретнина процијењених од стране Јавне установе Институт ...Републике Српске, која у добром дијелу одступа од свих предње наведених процјена, није реална, како су правилно судили и нижестепени судови. Зато, и из разлога што тужени и поред бројних приговора на налаз поменутог грађевинског вјештака (у вези којих се вјештак детаљно изјаснила), није предлагао провођење овог доказа по другом вјештаку, ревизиони приговори у овом правцу указују се неоснованим.

Када се има у виду да сагласно одредби члана 435. став 9. ЗПД, у вези са ставом 5. тачка б), истог члана, несагласни акционар може тужбом, надлежном суду против друштва тражити исплату, између осталог и акција по књиговодственој вриједности, дакле, исплату акција може тражити (по самом закону) и без побијања одлуке Друштва којом му је повријеђено право несагласног акционара, ревизиони наводи туженог да је тужитељ морао тражити усклађивање те одлуке са законом у смислу одредбе члана 293. до 297. ЗПД, немају основа у материјалном праву. Према томе, законом није прописана забрана побијања одлуке директора, оvdје је то закључак туженог од 29.5.2017. године, о одбијању захтјева тужитеља за остваривање права несагласног акционара, јер исти нема карактер одлуке коју прописује одредба члана 435. став 3. ЗПД, а то је, у конкретном случају одлука скупштине акционара туженог од 29.5.2017. године о продаји дијела пословне зграде, која није предмет побијања у овом поступку. Судска заштита несагласног акционара прописана је законом, па не стоје наводи ревизије умјешача на страни туженог „да је неприхватљив став суда да је подношење тужбе од стране мањинских акционара једини начин у складу са ЗПД да исти у случају продаје имовине Друштва, траже откуп акција...“.

Супротно наводима ревизије туженог, овај суд налази, да поднеском тужитеља од 27.9.2018. године није извршено преиначење тужбе, како су правилно закључили и нижестепени судови. Тим поднеском су (у фази припремног рочишта), допуњени чињенични наводи тужбе, на којима је заснован тужбени захтјев, чиме није повријеђена одредба члана 435. ЗПД, јер је тужитељ предметну тужбу поднио у року прописаном одредбом члана 435. став 6. тачка б) и став 7. ЗДП, па немају мјеста ревизиони приговори да је тужитељ преклудиран у предузимању наведене правне радње.

Насупрот напријед наведеном ревизионим наводима туженог и умјешача на његовој страни се основано указује да је побијана пресуда заснована на повредама одредаба парничног поступка и да не садржи разлоге о жалбеним наводима који су од одлучног значаја и који су од утицаја на одлуку о тужбеном захтјеву, нити садржи разлоге о свим релевантним чињеницама и да је заснована на погрешној примјени материјалног права.

Наиме, према стању списка у овом предмету, у вријеме подношења поменутог поднеска тужитеља од 27.9.2018. године првостепеном суду, у којем је поред чињеничних навода тужбе заснованих на уговору о купопродаји дијела пословне зграде туженог (по ком основу је заснован захтјев постављен у тужби), као основ потраживања тужитеља, наведен и уговор о закупу дијела пословне зграде туженог, који је у вријеме подношења тог поднеска - већ био раскинут обавјештењем закупца од 12.7.2018. године. Тужени је на то указао у жалби наводећи, да је та чињеница од значаја за одлуку суда о

постојању односно непостојању стицања и располагања имовином велике вриједности, којим наводима се другостепени суд није бавио. Побијана пресуда, дакле, не садржи разлоге о тим жалбеним наводима који су од одлучног значаја, као и о томе, да ли су ти жалбени наводи од утицаја на основаност захтјева тужитеља у овој парници.

Сагласно одредби члана 435. став 5. тачка б) ЗПД подаци, између осталог, и књиговодствена вриједност акција, утврђују се на дан доношења одлуке о сазивању скупштине акционара (која је донесена на сјединици управног одбора туженог одржаној 18.4.2017. године, а у ревизији туженог се наводи да је то дан 21.4.2017. године), на који начин нису поступили нижестепени судови у конкретном случају, на што су тужени и умјешач на његовој страни указивали у жалбама, а на што указују и у ревизијама. Међутим, побијана пресуда не садржи разлоге у вези наведених жалбених навода, као ни одговор на жалбене приговоре туженог, да се књиговодствена вриједност акција не утврђује на дан 31.12.2016. године, ни на дан 29.5.2017. године и приговор умјешача на страни туженог, да је књиговодствена вриједност акција утврђена погрешном примјеном материјалног права.

Осим наведеног, основано тужени у ревизији истиче, да вриједност акција не утврђује суд, како је у конкретном случају (позивом на сајт Б. берзе), поступио првостепени суд, што је прихватио и другостепени суд, јер је дужност странака да докаже чињенице на којима се заснивају и којим се оспоравају захтеви, а суд је у обавези да правилно оцијени изведене доказе и да по службеној дужности правилно примијени материјално право.

Предње наведени недостаци квалификују се повредама одредбе члана 209. ЗПП, у вези са члановима 7. став 1. и 123. став 1. и 231. ЗПП, које су биле од значаја за правилност и законитост побијане пресуде и погрешном примјеном материјалног права.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 249. став 1. и члана 250. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић